

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

JAZYKOVÁ KOREKTURA V PRAXI

Simona Hendrychová

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 15. dubna 2014

.....
Simona Hendrychová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Jaroslavě Novákové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a vstřícnost při konzultacích.

OBSAH

1	Úvod	1
2	Jazykový styl	2
2.1	Funkční styl odborný	4
2.1.1	Korektura odborných textů	6
2.2	Funkční styl administrativní	8
2.2.1	Korektura administrativních textů	10
2.3	Funkční styl publicistický	10
2.3.1	Korektura publicistických textů	12
2.4	Funkční styl umělecký	13
2.4.1	Korektura uměleckých textů	14
3	Korektura	16
3.1	Druhy korektury	17
3.2	Postup při korigování textu	20
3.3	Korekturní znaménka	22
4	Přehled korekturních znamének a jejich užití	24
4.1	Znaménka pro výměnu, vsunutí a vypuštění znaků	24
4.2	Znaménka pro změny v sazbě	28
4.3	Znaménka pro zařazení odstavce, nový řádek, změnu písma	32
4.4	Znaménka pro opravu technických chyb v sazbě	35
4.5	Znaménko pro zrušení nesprávné korektury	37
5	Závěr	38
6	Resumé	39
7	Seznam použité literatury a zdrojů	40

1 Úvod

Předkládaná práce se zabývá důležitým, přesto v dnešní době často opomíjeným a podceňovaným procesem, jenž je nezbytný při dokončovacích úpravách textů určených k publikování, a tím je korektura. V žádném případě se nejedná pouze o zběžnou pravopisnou kontrolu textů, naopak v širokém pojetí by se na korekturu mělo nahlížet jako na několikafázovou úpravu finální podoby textu po všech jeho stránkách.

Hlavním cílem práce je shromáždit informace o korektuře, popsat postupy provádění korektury, vymezit její druhy a stanovit postup správného vyznačování korekturních znamének. Popisujeme provádění korektury v knižním či časopiseckém nakladatelství, typové rozdělení korektury dle určitých kritérií a pravidla správného zanášení korekturních znamének podle normy ČSN 88 0410. Při prezentaci druhů korektury představujeme jak tradiční diferenciaci korektury, tak její do jisté míry orientační rozdělení u firem a společností, jež nabízejí korekturu textů veřejnosti. Opíráme se především o zmíněnou normu ČSN 88 0410 z roku 1968 a 2004, publikaci Redakční práce od M. Pokorného z roku 2011, pokyny pro autory zveřejněných na internetových stránkách různých nakladatelství a internetové stránky jednotlivých firem, u nichž jsme sledovali rozličné způsoby rozdělení korektury.

Dílčím cílem práce je vymezit vztah korektury k funkčním stylům, který zakládáme na charakteristice jednotlivých stylů a popisu jejich norem. Ve spojení s každým funkčním stylem se pak práce zabývá nejčastějšími problémy souvisejícími s korekturou textů, a to včetně specifických nároků kladených na jazykového korektora. Vycházíme především ze stylistik od M. Čechové, M. Krčmové a J. Chloupka, z nichž čerpáme potřebné informace o funkčních stylech. Ty nám slouží pro vyvozování vztahů korektury k určitému funkčnímu stylu. Sledujeme hlavně to, nakolik je u komunikátů konkrétního stylu vyžadována jazyková korektnost a respektování normy spisovného jazyka.

V praktické části práce provádíme demonstraci správného vyznačování korekturních znamének. Pro tento účel je užit text bakalářské práce z roku 2007 a oboru Humanitní studia.

2 Jazykový styl

Přesně vymežit pojem styl se jeví jako problematické, jelikož různí odborníci chápou jeho podstatu jinak a přistupují k němu odlišně. V širokém pojetí je možno nalézt stylové jevy ve všech oblastech lidské činnosti; pojem styl se užívá v souvislosti s díly literárními, hudebními a architektonickými, dokonce i v souvislosti s oblékáním a chováním.¹ Nás však bude zajímat podstata tohoto termínu především ve vztahu k psaným verbálním komunikátům (jazykovým projevům), jazykový styl, z hlediska lingvistiky tedy s ohledem na jazykové, kompoziční a obsahové složky. Z tohoto pohledu je pro nás nejpodstatnější definice stylu, již uvádí B. Havránek, a to „způsob výběru a využití jazykových prostředků a jejich uspořádání v jazykových projevech“.²

Stylem se podrobněji zabývá lingvistická disciplína zvaná stylistika, která se zabývá funkcemi rozličných jazykových prostředků v různých komunikačních situacích, všímá si jejich stylové hodnoty, snaží se vypořádat zákonitosti v jejich užití a popisuje a charakterizuje funkční styly a jejich normy.³ V souvislosti s funkčními styly má stylistika vypracovanou vlastní terminologii, z níž bude pro lepší porozumění práci třeba uvést a charakterizovat některé pojmy, jež budeme pravidelně užívat.

Základy stylové funkční diferenciaci podrobně rozpracoval především B. Havránek, jenž rozlišil funkce spisovného jazyka na komunikativní, prakticky odbornou, teoreticky odbornou a estetickou a vymežil pojem funkční jazyky, jimiž se rozumí „soubor jazykových prostředků ustalující se pro potřeby realizace jednotlivých funkcí“.⁴ Z tohoto rozdělení později vzniká Havránkova klasifikace funkčních stylů na hovorový, odborný a umělecký, k nimž později přibývá styl publicistický, jímž se zabývali především M. Jelínek a F. Daneš. V dnešní době nám však toto rozdělení přestává stačit, jelikož se vyčleňují další jazykové funkce, jež jsou podnětem zrodu dalších jazykových stylů. Takto se vyčlenil např. styl administrativní.

Lze říci, že styl je přítomen ve všech komunikátech, díky nimž se realizuje, a je spojen s určitou komunikační situací. Vliv stylu můžeme sledovat nejen v procesu geneze komunikátu, kde ovlivňuje jeho tvar a smysl, ale všímáme si ho hlavně ve výsledku tvorby, v hotovém textu; je jednou z jeho vlastností. Důležitým rysem stylu je fakt, že k jeho

¹ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha : 2003, s. 17.

² HAVRÁNEK, Bohuslav a JEDLIČKA, Alois, *Česká mluvnice*, Praha : 1986, s. 441.

³ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : 2009, s. 7.

⁴ ČECHOVÁ, Marie; KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha : 2008, s. 94.

existenci je potřeba, aby bylo možné vybírat z různých alternativních jazykových prostředků. „Styl je možný jen tehdy, jsou-li aspoň dvě možnosti, mezi kterými si můžeme vybrat. Styl odlišuje jeden projev od druhého, dává mu individualitu (jedinečnost).“⁵ Čím jsou tyto varianty v komunikátu nápadnější a čím více poutají pozornost čtenáře, tím více jsou stylově aktivní (příznakové), nebo jsou naopak nevýrazné, stylově méně aktivní (neutrální, nepříznakové). Obecně chápeme příznakové prostředky jako okrajové až anomální, za nepříznakové pak považujeme jevy frekventované, jež zaujímají středové postavení v systému.⁶ Prostředky výrazně příznakové a stylově aktivní, ať už se jedná o samotné slovo, celou větu nebo souvětí, označujeme jako stylémy – ty se výrazně podílí na utváření stylu. Stylém tedy lze označit i jako „stylizační prvek, který dělá styl stylem.“⁷

Existují faktory, jež v menší či větší míře ovlivňují autora při tvorbě komunikátu a tím usměrňují i podobu verbálního komunikátu a určují výběr jazykových prostředků. Nazýváme je slohotvornými (stylotvornými) faktory, které se dále dělí na faktory individuální (subjektivní) a faktory objektivní.

Objektivní stylotvorné faktory jsou takové, jež souvisí s okolím a vyplývají z něj. Autor je musí brát vždy v potaz, je jimi usměrňován. Obecně tedy platí, že objektivní faktory vždy modifikují genezi komunikátu. Jedná se v první řadě o funkci komunikátu, na niž bývá pohlíženo jako na nejvýznamější působící faktor, přičemž za primární je považována funkce sdělná, jež může být autorem dále specifikována (např. odborně sdělná, vzdělávací, persvazivní, esteticky sdělná). Dalšími důležitými objektivními faktory je situace a vliv prostředí, v němž komunikát vzniká, postoj k adresátovi, forma komunikátu (psaná či mluvená), ráz komunikátu (soukromý či veřejný), téma a míra připravenosti.

Subjektivní stylotvorné faktory naopak vycházejí z individuality autorského subjektu. K subjektivním činitelům patří široká škála faktorů, jež na autora působily během jeho života či na něj právě v danou chvíli působí, od věku a pohlaví přes jeho charakterové, intelektuální a duševní vlastnosti až po soukromé záliby a zvyklosti. Veškeré autorovy dosavadní životní zkušenosti i momentální psychické rozpoložení se mohou výrazně promítnout do jeho stylu.⁸ Všichni tyto subjektivní činitelé přispívají ke vzniku tzv.

⁵ SKALIČKA, Vladimír. Diskuse o stylu III. Problémy stylu. In: *Slovo a slovesnost* [online]. [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=415>.

⁶ ČECHOVÁ, Marie. Příznakovost systémová a situačně-kontextová. In: *Naše řeč* [online]. [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7814>.

⁷ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : 2009, s. 11.

⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha : 2003, s. 69.

autorského stylu, který se utváří, když určité subjektivní stylové faktory ovlivní styl komunikanta a učiní jej odlišným od ostatních. Tento proces, jakožto i působení subjektivních faktorů, je nejprůzračnější pro funkční styl umělecký a některé žánry publicistického stylu.

Každý funkční styl má své normy s různým stupněm závaznosti, jež vyplývají z jeho funkcí a jsou pro něj charakteristické. Normy některých stylů však mohou nést určité společné prvky vycházející ze vzájemné podobnosti těchto stylů. Termínem stylová oblast pak charakterizujeme takové projevy, jež vlivem podobnosti svých norem mají podobné vlastnosti.

2.1 Funkční styl odborný

Jedná se o styl odborně zaměřených jazykových projevů, jejichž primární funkce je odborně sdělná a vzdělávací. Je průzračný pro všechny odborně zaměřené texty podávající informace z určitého oboru lidské činnosti. Setkáme se s ním u všech typů odborných publikací.

Jedním z hlavních rysů odborného stylu je požadavek na přesnou a jednoznačnou formulaci informací, zpravidla související s jejich předáním a zveřejněním určité skupině vnímatelů. Z toho plyne, že by autor odborného projevu neměl připustit, aby jím zvolené jazykové prostředky dovozovaly adresátovi vyjádření chybně interpretovat a tím posouvat smysl sdělované informace. Sémantickou mnohoznačnost je třeba naprosto vyloučit. Stejně tak by se měl autor vyvarovat užívání redundantních slov, citově zabarvených lexémů a subjektivních, logicky nepodložených vyjádření.⁹ Naopak nutností je přesné užívání odborných výrazů, jež jsou díky své významové ustálenosti v daném oboru pro poučeného čtenáře vždy srozumitelné.

Právě nociónálnost (pojmovost) můžeme považovat za jeden z nejvýraznějších rysů, jež charakterizuje všechny odborně zaměřené verbální komunikáty. Často se jedná o termíny speciální, tj. pojmy průzračné pouze pro konkrétní obor, ve kterém má daný termín neměnný význam. Nutno však poznamenat, že v poslední době stále častěji dochází ke zobecňování termínů, jež jsou tak užívány v jiných stylových oblastech, souvislostech a

⁹ ČECHOVÁ, Marie; KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha : 2008, s. 211.

kontextech než původně a ztrácí tak svůj původní význam. Tento proces se nazývá determinologizace.¹⁰

Po lexikální stránce jsou odborné texty velmi promyšlené – vzhledem k jejich funkci se jedná o nutnost. Variantnost jazykových prostředků není důležitá, časté opakování některých slov není na závalu a je s ním počítáno, klíčová je především srozumitelnost a adekvátnost daného výrazu. Jazyk odborného funkčního stylu je jednoznačně směřován ke spisovnosti až knižnosti, která se tak stala normou a jedním z hlavních předpokladů pro vznik odborných projevů. Velký důraz je tedy kladen na jazykovou korektnost (shoda se spisovnou normou, lexikální a gramatická správnost). Vzácně můžeme v odborných textech najít i tzv. hyperkorektní tvary slov, jež jsou výsledkem přílišné snahy o spisovnost a stylově vytříbené vyjadřování. Čeho si na výběru slov odborných textů můžeme povšimnout je velmi vysoká frekvence podstatných jmen. Toto jmenné až slovesně jmenné vyjadřování úzce souvisí s nedějovostí odborných komunikátů. U slovesně jmenného vyjádření (např. *podat prohlášení*) lze navíc pozorovat oslabení významu slovesa.

Texty odborného funkčního stylu jsou velmi pečlivě připravené, zpravidla situačně nezakotvené a určené většímu okruhu příjemců. Ve většině případů se tedy jedná o veřejné psané projevy monologického charakteru (výklad, odborný referát, kritika, pojednání). můžeme se však setkat i s projevy mluvenými (přednáška, panelová diskuze), ačkoliv i tvorba mluveného odborného komunikátu zahrnuje přípravu hlavních bodů či myšlenek projevu v písemné podobě, o kterou se autor opírá. Z hlediska úrovně vědecké odbornosti lze odborné texty dále klasifikovat na texty oblasti stylově vědecké, prakticky odborné a populárně naučné, stále častěji přicházíme do kontaktu se stylem učebním a esejistickým.¹¹

Vědecké (teoretické) texty prezentují výsledky vědeckého bádání a jsou psané odborníky na konkrétní problematiku daného vědeckého oboru. Jsou zaměřené na příjemce s vysokoškolským vzděláním. Každý vědecký text musí být před publikací přezkoumán a kvalitativně posouzen odborníky, kteří se zabývají tímž odborným tématem.¹²

Texty prakticky odborného stylu zahrnují především různé popisy pracovního postupu, návody a manuály, jež poučují adresáta pro potřeby praxe. Většinou bývají velmi stručné, avšak informace podávají výstižně a srozumitelně.

¹⁰ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : 2009, s. 50.

¹¹ ČECHOVÁ, Marie; KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha : 2008, s. 210.

¹² What is a scientific article?. In: *Linnaeus University* [online]. [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: www.lnu.se/the-university-library/search-and-writing-help-/scientific-articles?l=en.

Cílem populárně naučných odborných textů je zveřejnit výsledky vědeckého bádání a předat je příjemcům, kteří jsou v daném oboru dosud nepoučení anebo poučení jen povrchně.¹³ Vznikají tak projevy zacílené na širokou veřejnost (jak děti, tak i dospělí), jež berou ohled na adresáta a podřizují mu výběr jazykových prostředků. Problematice popularizace se v dnešní době věnuje velká pozornost – můžeme pozorovat značný nárůst výskytu popularizačních periodik, televizních pořadů, přednášek či veřejných akcí, jež si kladou za cíl vyvolat v adresátovi zájem o vědecké obory.

Kompozice odborných komunikátů, stejně jako ostatní jeho složky, podléhá velmi pečlivé přípravě; jedná se o vůbec první věc, jež autor před samotnou genezí komunikátu promýšlí. Velmi důležitá je její přehlednost, systematickosti a jednoznačnost. Výrazně se tento fakt projevuje v horizontální linii textu; odborný projev je zřetelně rozdělen na úvodní část, kapitoly, podkapitoly, závěr, resumé a případně seznam užití literatury a přílohou část. Každý z těchto úseků je pak dále systematicky členěn na odstavce, jež na sebe myšlenkově navazují. Vertikální členění též podléhá snaze o maximální srozumitelnost textu, a tak se u vědeckých textů hojně setkáme s komentáři a poznámkami podávajícími dodatečné informace, zvýrazněním důležitých sdělení různými řezy písma, odlišnou velikostí nadpisů značící jejich hierarchii apod.

Syntaktická stránka odborných textů bývá velmi precizně propracovaná, neboť je prostředkem vyjádření vztahů mezi pojmy a myšlenkami. Typická je pro odborné texty tzv. syntaktická zhuštěnost (kondenzace), kdy se autor snaží vyjádřit co nejvíce informací na co nejmenším prostoru.

2.1.1 Korektura odborných textů

Oprava odborného textu klade na jazykového korektora velmi vysoké nároky. Aby byla zaručena opravdu profesionálně provedená korektura, je nutné, aby byl korektor textu zároveň odborníkem v oboru, jehož dílčí problematikou se odborný text zabývá. Důležitá je však i úzká spolupráce s autorem textu; u mnoha firem se setkáme například s žádostí, aby klient dodal terminologický či firemní slovník; rovněž se doporučuje, aby zákazník seznámil korektora se všemi použitými zkratkami a upozornil jej na výrazy, které si přeje ponechat v původním znění.

¹³ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : 2009, s. 12.

Korektor musí být v každém případě rodilým mluvčím. Kromě dokonalé znalosti pravopisu a gramatiky daného jazykového kódu musí splňovat znalostní požadavky, které vyplývají ze základních funkcí odborného stylu a jeho normy. V první řadě tedy musí být obeznámen s terminologií užívanou v konkrétním verbálním komunikátu a musí ji sám umět užívat, jelikož je povinen opravit případné chyby v názvosloví a zachovat tak srozumitelnost komunikátu. Nezřídka se klade požadavek na hlubší znalosti tématu, jímž se odborný text zabývá – mezi předpokládané způsobilosti korektora patří také schopnost odhalit a odstranit nesrovnalosti a nejasnosti ve vyjádření autora, jež jsou v případě odborného stylu považovány za velmi závažné.

Srozumitelnost odborného textu může narušit chybná syntax. U odborných komunikátů si můžeme všimnout tendence vytvářet složitá a rozvětvená souvětí, což nemusí nutně inklinovat k nesrozumitelnosti, avšak taková souvětí jsou náchylná k chybám především v podobě nemotivovaných odchylek od větné stavby. Lze se také setkat s případy, kdy je dané souvětí syntakticky v pořádku, jeho čitelnost a srozumitelnost je však snížena přílišnou délkou a komplikovaností větného celku. Korektor by měl na svůj postřeh upozornit autora, avšak jakékoliv změny a úpravy takového souvětí by v žádném případě neměl provádět bez jeho vědomí.

Povinností korektora je také dohlížet na to, aby odstavce výsledného textu měly plánovanou logickou návaznost, včetně celkové úpravy předem dohodnutého horizontálního a vertikálního členění textu a jeho jednotnosti (hierarchie a styl nadpisů, odborná terminologie, interpunkce, označení grafů či tabulek, bibliografické údaje, jednotný styl písma).¹⁴ Struktura celého textu by měla být autorem buď naznačená, nebo předem dohodnutá.

V neposlední řadě by měl korektor upozornit autora projevu na věcné a faktografické omyly, kterých se autor v textu dopustil. Je však nutno říci, že by k chybám tohoto typu v praxi vůbec nemělo docházet, neboť pro autora odborných komunikátů by měla být věcná správnost projevu absolutní prioritou a v podstatě i povinností, avšak s možností jejich výskytu by se mělo počítat zvláště u méně zkušených autorů. Při úpravě je potřeba mít na paměti, že dochází k neustálému vývoji ve vědeckých poznatcích a s některými fakty nemusí být ani specializovaný korektor obeznámen.¹⁵

¹⁴ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 43.

¹⁵ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 34.

2.2 Funkční styl administrativní

Styl administrativních komunikátů je velmi blízký stylu odbornému, ze kterého se vydělil, a v několika zásadních vlastnostech se mu podobá. V první řadě si můžeme povšimnout velmi významného důrazu na dodržování jak obsahových, tak formálních norem, jež u administrativního stylu pociťujeme ještě silněji než u stylu odborného. U komunikátů stylu administrativního je očekávána absolutní formální preciznost a úplnost informací; jedná se o styl pevně svázaný a omezený předepsanými normami a autor takových textů má jen velmi chudý výběr jazykových prostředků, jež mu norma tohoto stylu povoluje užít.¹⁶ Volba jazykových prostředků navíc závisí také na funkci, žánru a stylovém útvaru daného komunikátu, ve kterém jsou mnohé užití slovní tvary významově ustálené a norma v naprosté většině případů nepovoluje jakoukoliv variabilitu ani v podobě synonym. To vede k zdatelné stereotypnosti textů; pozorujeme stále se opakující fráze a slovní spojení, jejichž hlavním účelem je zrychlit tvorbu administrativních komunikátů. Tato stereotypnost a repetitivnost však není vnímána negativně, dá se říct, že je naopak vyžadována, neboť usnadňuje orientaci v textu a jeho porozumění.¹⁷

Další nápadná podobnost se stylem odborným spočívá v požadavku na věcnou správnost, výstižnost a přesnost vyjádření či uvedených informací, a stejně jako u odborných komunikátů, i zde je třeba pečlivou volbou jazykových prostředků vyloučit možnost chybné interpretace textu. U administrativních textů navíc můžeme pozorovat tendenci k ekonomičnosti vyjádření – jakákoliv variantnost či impresivnost ustupuje do pozadí či naprosto mizí, jelikož je považována za bezúčelnou, neúspornou a nepatřičnou; v podstatě se tedy jedná o nefunkční prvek. Tato snaha o ekonomičnost se též silně projevuje v textové výstavbě a kompozici komunikátů, jež jsou navrženy a uspořádány tak, aby umožňovaly rychlý sběr údajů a jejich rychlé vypracování administrativními pracovníky.¹⁸ Pro mnohé administrativní texty je tak naprosto typická šablonovitá a schematická podoba; texty mnohých slohových útvarů mají jednotnou, přehlednou kompozici, jejíž model se nemění (či jen velmi nepatrně), jelikož je zažitý, v praxi

¹⁶ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha : 2003, s. 196.

¹⁷ CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny : nár. vysokošk. učebnice pro stud. filoz. a pedag. fakult studijních oborů Český jazyk a literatura a Filologie*. Praha : 1991, s. 192.

¹⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha : 2003, s. 197.

ověřený, umožňuje rychlou orientaci v informacích a vyhovuje potřebám a funkcím daného slohového útvaru. Jednotlivé útvary jsou navíc normami mnohdy omezeny i rozsahově.¹⁹

Přísné normy a předpisy, jimiž se autor při tvorbě administrativních textů musí řídit, způsobují, že autor i adresát ustupují do pozadí a textům zůstává ryze neosobní charakter. Chybějící roli zde zastupuje tzv. *právnícká osoba*, která může představovat autora i příjemce.²⁰ Míra vyžadované objektivitativních komunikátů je značná – zatímco ostatní funkční styly v malé či větší míře povolují autorovi projevit se ve výsledném textu, v administrativě nemají tyto prvky místo.

Společný prvek administrativního a odborného stylu můžeme spatřit také v jejich nociónálním charakteru. Administrativní texty hojně využívají významově ustálených termínů. Spadá sem jak terminologie charakteristická pro administrativní oblast, tak termíny z jiných oborů.²¹ Pojmy užití v daném komunikátu napovídají vnímání o povaze a funkci textu, neboť jejich užití se odvíjí od stylového útvaru a žánru komunikátu.

Podoba administrativních komunikátů je až na výjimky psaná, jelikož tato forma nejlépe vyhovuje úřední komunikaci. Zásadní je pro administrativní texty užití spisovných jazykových prostředků. Jedná se o pravidlo, jež musí být bezvýhradně dodržováno, jelikož jakékoliv jiné než neutrální či knižní tvary jsou považovány za chybné. Vnímání striktnosti této normy a vyhocená snaha o její dodržení někdy bývá autory textů vyostřeno do takové míry, že to negativně ovlivňuje jejich schopnost vyjadřování a správné stylizace administrativních dokumentů. Jedná se např. o zvýšený výskyt hyperkorektních tvarů slov, nepřírozeně a zbytečně složitě utvářené věty s množstvím nepřehledných jmenných konstrukcí.²²

Všechny tyto přísně stanovené normy mají přirozeně původ ve funkci administrativního stylu, která se opět může lišit v závislosti na stylovém útvaru a žánru komunikátu. V tomto ohledu je administrativní styl poměrně rozmanitý. Za primární funkci administrativních textů se považuje funkce sdělovací spolu s výraznou funkcí řídicí (regulativní) a správní (operativní).

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha : 2008, s. 233.

²¹ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha : 2003, s. 199.

²² CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny : nár. vysokošk. učebnice pro stud. filoz. a pedag. fakult studijních oborů Český jazyk a literatura a Filologie*. Praha : 1991, s. 194.

2.2.1 Korektura administrativních textů

Geneze významných administrativních textů (např. protokol, zápis, úřední oznámení, hlášení) je vždy svěřena do rukou profesionálů a odborníků znalých administrativních norem, a ačkoliv jsou mnohé z nich vytvářené podle již existujícího textového vzoru a užívají určitá neměnná slovní spojení, nelze u nich kontrolu jazykové a formální správnosti vynechat, jelikož i drobná chyba v dokumentu může nejen v administrativní sféře způsobit velké škody. Je tedy patrné, že i jejich oprava vyžaduje specializovaného korektora s dokonalou znalostí pravopisu a gramatiky a zvláště pečlivým přístupem ke korektuře.

Jelikož jednou z hlavních funkcí administrativních textů je funkce sdělná a informační, musí být korektura provedena s maximální pozorností při odhalování nepřesností a nejasností v textu. Jakákoliv dezinformace, ať už zamýšlená či neúmyslná, může mít negativní ekonomické následky a může, v některých případech i kriticky, poškodit jak firmy, tak jedince, mezi kterými komunikace probíhá či kterých se administrativní dokument přímo týká – platí to především o smlouvách a právních textech. Jedná-li se o dokument typu životopis či úřední dopis, je v nejvyšším osobním zájmu autora, aby byl text bezchybný, neboť se stává jeho vizitkou.

Problémem souvisejícím s potenciálně chybnou interpretací komunikátu je také případ, kdy neobratná formulace vyjádření či chybějící informace umožňuje adresátovi využít logických mezer, neúplností a nedomyšleností textu ke svému prospěchu (např. ve smluvním jednání, předpisech či zákonech). Některé osoby takové trhliny přímo vyhledávají za účelem zneužití. Riziko takové situace by měl autor eliminovat již při tvorbě textu a korektor by se s nedostatky tohoto typu vůbec neměl setkat, nicméně pokud chybu v textu objeví, je jeho povinností na ni upozornit autora.

2.3 Funkční styl publicistický

V současné době je tento styl předmětem mnoha studií, neustále se mění a formuje podle společenských podmínek a doby, v níž žijeme a je téměř neoddelitelnou součástí našeho každodenního života. S mluvenými i psanými útvary publicistického stylu

přicházíme stále více do styku vlivem rozvoje hromadných sdělovacích prostředků jako je televize, rozhlas, internet, noviny a časopisy; obklopuje nás jich takové množství, že je často vnímáme pouze podprahově, neboť na mnohé z nich jsme si zvykli do takové míry, že je z našeho vědomí vytěsňujeme. Pro publicistické projevy je téměř stejně příznačná jejich mluvená podoba jako podoba psaná. Do tohoto stylu obecně řadíme všechny komunikáty, jejichž hlavní funkcí je rychlé a výstižné předání aktuálních informací z oblasti politiky, kultury, ekonomiky či sportovního dění velké skupině příjemců prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků (masmédií). Jde o styl, jež definuje veškeré žurnalistické texty s funkcí zpravovací a persvazivní (přesvědčovací, ovlivňovací).²³

Styl publicistický poměrně úzce souvisí s ostatními funkčními styly, jelikož užívá některé jejich prvky. Především se jedná o výrazy stylu odborného, neboť publicistika se do jisté míry stala prostředkem popularizace odborných poznatků. Další publicistické stylové útvary využívají některé jazykové prostředky stylu uměleckého, jimiž se text obohacuje a do kterých se promítá charakter autora, jeho názory a pohledy. Uplatnění nacházejí i prvky stylu prostředělovacího, jichž si můžeme všimnout např. při interview. Inventář výrazových prostředků užívaných v publicistické sféře se neustále mění a rozrůstá, jelikož se přizpůsobuje realitě a změnám ve společnosti. Dochází k aktualizaci výrazů a k přechodům a přejímání prostředků z jiných funkčních stylů. Po jazykové, ale i žánrové stránce je tedy publicistický styl velmi různorodý, což se odráží v nejednotnosti jeho norem. Ty se u publicistických textů uplatňují odlišně v závislosti na žánru textu. Některé projevy se podobají stylu uměleckému a těží z literární kreativity autora (např. fejeton), jiné se naopak blíží stylu odbornému.²⁴

Texty tohoto stylu jsou téměř bezvýhradně určené k publikování, a tudíž i pečlivě připravené. Po lexikální stránce jsou koncipovány tak, aby zaujaly čtenářovu pozornost, formovaly jeho mínění, přesvědčily jej o prezentovaných myšlenkách a zapůsobily i po emoční stránce. Toho je docíleno několika způsoby. Jedním z nich je užívání neobvyklých slovních spojení, slovních hříček, rčení, řečnických otázek, obrazných pojmenování a metafor, jež oživují text a činí jej čtivějším, zajímavějším a dodávají mu umělecký ráz. Publicistické texty navíc neuvžívají pouze neutrální vrstvy spisovného jazyka, objevují se v nich i tvary hovorové. Výjimkou není ani výskyt nespisovných tvarů a výrazů silně

²³ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha : 2003, s. 207.

²⁴ Tamtéž, s. 208.

příznakových; tvary obecněčeské či nářeční, frazémy, neologismy, archaismy. V krajních případech se v publicistickém textu mohou objevit i výrazy vulgární. Způsob užití těchto variantních prostředků však není libovolný. Jazykové prostředky jsou vždy voleny s ohledem na celkovou povahu článku, jeho obsah, stylový útvar, slohový postup a v neposlední řadě také s ohledem na adresáta.²⁵

Dalším způsobem získání čtenářovy pozornosti je snaha dosáhnout toho, aby prezentované informace působily věrohodně a přesvědčivě. Toho se dosahuje užitím neutrálních až knižních tvarů slov, slov přejatých či cizích, celkovou snahou o kultivovanost vyjadřování a srozumitelnost textu, dále např. citováním názorů odborníků a rozhovory s nimi, odkazováním na původní zdroje, užitím doprovodného ilustračního materiálu a aluze; „*Tím, že po dešifrování a interpretaci odkrývá recipientovi důvěrně známou skutečnost, zvyšuje aluze účinnost persvaze.*“²⁶

Publicistické články se však pokoušejí čtenáře získat i prostředky vizuálními. Často stačí, aby jediná informace, již adresát z textu zaregistruje, je jeho titulek, který bývá pro tento účel zvýrazněný a obsahově utvářený tak, aby stručnou, avšak účinnou formou podával z článku nejzajímavější informaci či ji pouze naznačoval a tím budil ve čtenáři zvědavost.

2.3.1 Korektura publicistických textů

Vlivem různorodosti stylu a jeho tendenci přejímat prvky ze stylů jiných se korektor dostává do styku s velkým množstvím různě orientovaných a utvářených komunikátů s různým stupněm odbornosti, autorské subjektivity a estetiky. Většina komunikátů publicistického stylu má však společnou jednu věc – reagují na aktuální politické, ekonomické či kulturní dění. Důležité tedy je, aby sdělované informace byly faktograficky správné, úplné a pro čtenáře atraktivní. I drobná chyba v tisku tak může u čtenáře způsobit pokles důvěry ve správnost informací, jež periodikum publikuje. U tištěných periodik lze tím pádem vysledovat snahu o vysokou jazykovou a formální úroveň. Velkým problémem se pak stává, dojde-li při práci ke zdržení a texty tak nestihnou projít adekvátní korekturou, nebo když jsou články tvořeny na poslední chvíli před

²⁵ JAKLOVÁ, Alena. Persvaze a její prostředky v současných žurnalistických textech. In: *Slovo a slovesnost*: [online]. Ročník 85, 2002 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7689>.

²⁶ Tamtéž.

uzávěrkou. Pokud takto dojde k přehlédnutí významných chyb či dokonce věcných omylů, prestiž periodika tak může rapidně klesnout.

Zajímavé je pozorovat přístup k opravě textů publikovaných na internetových zpravodajských portálech. Je třeba zmínit, že internet je médium číslo jedna co se týče bleskově rychlé reakce na aktuální dění ve světě. Zároveň také ale autorovi umožňuje modifikovat a upravovat svůj článek i dny po jeho zveřejnění. Někteří pisatelé jsou si toho samozřejmě vědomi a na jazykovou korektnost textů tak neberou příliš velký ohled. To má za následek, že proces odstraňování chyb z textu lze někdy sledovat v podstatě „naživo“. V rozmezí několika minut až hodin pak můžeme pozorovat, jak se mění formulace titulku zveřejněného článku a mizí překlepy, pravopisné chyby a neobratně stylizovaná vyjádření, na něž čtenáři upozornili autora v komentářích. Právě reakce čtenářů umožňují nejlépe sledovat, jak negativní dopad na pověst autora i periodika má zanedbání kontroly a úpravy textu, neboť mnohdy čtenáři naprosto ignorují informace sdělované v článku a vyjadřují se pouze k jeho pravopisným a stylistickým nedotatkům.

2.4 Funkční styl umělecký

Někdy také označovaný jako styl umělecké literatury (všechna díla krásné literatury, ať už stará, tak i nová včetně překladů). Je to styl, jež se od výše uvedených stylů stylů velice liší. Jako jediný totiž přímo vychází ze subjektivity a individuality autora. Klíčovou roli při tvorbě uměleckých textů hrají subjektivní stylové faktory, jež dodávají jednotlivým textům rysy tak specifické, že je nelze řádně zobecnit. Tato specifčnost je dána především jedinečností autorů a rozličností v jejich vyjadřování a též i ohromným množstvím a mnohotvárností jazykových prostředků, jež má každý autor k dispozici ve své aktivní i pasivní slovní zásobě. Inventář těchto prostředků je takřka neomezený. Spadají do něj všechny útvary národního jazyka, cizí a přejaté výrazy, slova archaická, ale také autorské neologismy, a to navzdory tomu, že se umělecký styl běžně řadí do funkčních stylů spisovného jazyka.²⁷ S pomocí této široké palety výrazů vytváří autor svůj charakteristický styl a docíluje jedné z hlavních funkcí uměleckého stylu – funkce estetické, jež je úzce spjatá s funkcí sdělnou. Z toho pramení chápání hlavní funkce textů uměleckého stylu a jeho označení jako funkce estetickysdělná.²⁸

²⁷ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : 2009, s. 70.

²⁸ ČECHOVÁ, Marie; KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha : 2008, s. 258.

Stejná jedinečnost, jaká platí pro genezi uměleckých textů, platí i pro jejich interpretaci, tedy způsob jejich vnímání čtenářem, jenž je velmi individuální, k čemu přispívá i častá významová mnohoznačnost autorem zobrazovaných skutečností a v neposlední řadě také charakter adresáta. Důležitou součástí uměleckých textů je právě jejich konotativní složka, tedy to, jak si jej čtenář sám vykládá a jak na něj působí – pak je řeč o zážitkovosti literárního díla.²⁹ Je přitom zajímavé, že autor nemusí při tvorbě díla čtenáře buď vůbec zohlednit (jde pouze o jeho osobní preferenci), nebo může daný text tvořit s větším či menším ohledem na čtenáře (v tomto případě hraje často roli snaha o zvýšení prodejnosti knihy a s ním spojeného výdělku).

Obecně komunikáty uměleckého stylu vynikají právě způsobem užití lexikálních prostředků. Při jejich užití k docílení estetického efektu není autor nijak omezen. V uměleckých dílech se tak můžeme setkat se složitou metaforikou, neobvyklým přirovnáním, s tropy a figurami a především s bohatou synonymií. Užití určitých jazykových prostředků je jeden ze způsobů, jak autor utváří svůj individuální styl, do něhož se promítá jeho osobnost. S tím úzce souvisí i pojem poetizace uměleckého textu, tedy způsob, jak autor dociluje emotivnosti a estetického působení díla.

Zmíněný fakt, že při volbě jazykových prostředků nepodléhá autor žádným omezením souvisí s normou uměleckého stylu, jež je velmi málo restriktivní a její dodržování není v současnosti ani zdaleka tak povinné jako u jiných funkčních stylů.³⁰

2.4.1 Korektura uměleckých textů

Korektura textů uměleckého stylu se jeví jako značně problematická především z toho důvodu, že korektor (či redaktor) musí mít neustále na paměti, že téměř všechny složky textu jsou podřízeny specifickému autorskému stylu, jež nesmí být neopatrnými zásahy narušen. K úpravě uměleckých textů je tím pádem třeba přistupovat velmi citlivě; u korektorů je zapotřebí jistý jazykový cit a smysl pro estetiku. Jelikož umělecký styl není natolik svázán pravidly norem a autorská volnost je značná, nemůže korektor považovat ani na první pohled chybný tvar nebo pravopisnou odchylku za skutečnou chybu. Ve všech

²⁹ ČECHOVÁ, Marie; KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha : 2008, s 260.

³⁰ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : 2009, s. 71.

případech se totiž může jednat o autorův záměr a prvek, jenž má v textu své místo a plní v něm určitou funkci.³¹

Právě funkčnost těchto osobitých a zvláštních prvků je velmi důležitá, jelikož z nich vytváří nedílnou součást autorského stylu. Redaktor má právo vrátit autorovi dílo k přepracování či jej dokonce odmítnout vydat v případě, kdy smysluplnost a celkovou čitelnost textu autor snižuje neumělou snahou o jeho ozvláštnění bezmyslenkovitým a samoúčelným porušováním pravopisných norem, jež samo o sobě nenesou žádnou uměleckou hodnotu (samozřejmě prokáže-li se, že se nejedná pouze o neznalost pravopisu na straně autora) – nenechá-li však autor vydat dílo na své vlastní náklady.

Korektor se mnohdy musí potýkat s nepřehledným množstvím výrazových prostředků v mnoha různých kontextech. Jelikož se autor, jak již bylo zmíněno, v textu projevuje především ve vyjadřování a volbě jazykových prostředků, nemůže si korektor dovolit provádět jakékoliv změny lexikálního charakteru dle vlastního vkusu a uvážení. Neznamená to však, že by neměl dané výrazy posuzovat a navrhnout alternativy, jež by lépe vyhovovaly kontextu a stylistickému rázu díla. Koneckonců autor nemusí být vždy špičkovým spisovatelem, o to více je potřeba s ním konzultovat problematické části textu a odstranit tak stylistické neobratnosti a nejasnosti. Korektor (či redaktor) tedy v tomto případě hraje roli rádce, a ačkoliv je sám zkušeným stylistou, musí nakonec vždy respektovat rozhodnutí autora.³²

Korektor tedy nemá jednoznačně stanovená pravidla, jak správně postupovat při opravě uměleckých textů. O to více důležitá je spolupráce s autorem při opravě jeho díla. Jen tak je zaručeno, že nedojde k nežádoucím opravám, jež by pro autora znamenaly vážné narušení jeho osobitého stylu.

³¹ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 31.

³² Tamtéž.

3 Korektura

Slovem korektura rozumíme „*opravu chyb, nepřesností nebo nesrovnalostí s rukopisem a technických nedostatků zjištěných v otisku*“³³, a to v knižních vydavatelstvích a redakcích prováděné speciálně pro tento účel pověřenou osobou, jazykovým korektorem (některé, zejména prvotní úpravy textu je však povinen provádět i redaktor). Jinými slovy je korektura proces, jejímž smyslem je odhalení pravopisných, gramatických, stylistických a typografických chyb v konkrétním psaném komunikátu. Někdy se můžeme setkat i s termínem proofreading, jenž je přejatý z angličtiny a v českém prostředí užívaný jako ekvivalent slova korektura.

Tyto opravy se uskutečňují s pomocí významově ustálených korektorských značek stanovených aktuálně platnou normou ČSN 88 0410 Korekturní znaménka pro sazbu – Pravidla používání z roku 2004, a to dle daného systému a postupu na korekturní otisk.³⁴ Obecně se dá říci, že korekturou prochází všechny psané verbální komunikáty nesoucí rys oficiálnosti a komunikáty, u nichž je autorem pocíťována větší míra závažnosti sdělení, vědeckými statěmi a články počínaje, reklamními letáky či manuály konče. Z našeho rozboru funkčních stylů je patrné, že nejvyšší úroveň jazykové a formální korektnosti je vyžadována u komunikátů funkčního stylu administrativního, těsně následovaného stylem odborným a publicistickým.

Korekturní otisk musí být vytištěn na bílém a hladkém papíře a text musí být zřetelný a neporušený, aby nebyla ztížena jeho čitelnost i následné zanesení korekturních znamének. Ačkoliv nám dnešní doba dovoluje provádět korekturu elektronicky, např. s pomocí funkce pro přidání komentáře k textu či funkce sledování změn, ze zkušenosti korektorů se tento postup nedoporučuje, neboť takovým způsobem je údajně zvýšeno riziko přehlédnutí chyb. Důvod tohoto jevu není přesně objasněn, avšak jako možné vysvětlení se jeví specifická stavba lidského oka a jeho spojení s konkrétními centry v mozku, které slouží k vnímání prostředí.³⁵ Je tedy třeba vždy provádět korekturu na papír, na kterém jsou všechny chyby mnohem zřetelnější. Není snad třeba dodávat, že na funkci automatické kontroly pravopisu běžných textových editorů se v žádném případě nelze zcela spolehnout. Tyto integrované funkce sice mohou pomoci při opravě běžných

³³ ČSN 88 0410. Korekturní znaménka a jejich používání, Praha : 1968, s. 1.

³⁴ Otisk sazby určený pro vyznačení korektur korekturními znaménky.

³⁵ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 71.

chyb či překlepů, neodhalí však chybnou interpunkci, chyby v syntaxi a morfologii a nesjednotí dubletní tvary slov. Na druhou stranu však nelze popřít pohodlnost a rychlost opravy elektronického textu specializovanými programy, a to zvláště v případech, prostupuje-li opravovaný text stále stejná chyba (např. autor neustále užívá slovo *standartní* místo *standardní*) – tu pak lze opravit najednou v celém textu.

3.1 Druhy korektury

V typové diferenciaci korektury i postupu při jejím provádění můžeme vyzorovat odlišnosti podle toho, komu je její provedení svěřeno. Prvně se zaměříme na tradiční rozdělení korektury prováděné v knižních a časopiseckých nakladatelstvích a následně rozvedeme postup při jejím provádění.

Domácí (sloupcová, tiskařská) korektura představuje první a nejdůležitější druh korektury. Jedná se o korekturu vytištěné sazby dosud nezlomeného textu ve sloupcové sazbě, již provádí korektor v tiskárně a zahrnuje především opravu chyb sazeče.³⁶

Stránková korektura se provádí po sloupcové korektuře. Je to kontrola a oprava chyb v již zlomeném textu. Výtisk stránkové korektury se po jejím vyhotovení zasílá autorovi, jenž provede vlastní kontrolu textu.³⁷

Autorská korektura je prováděna autorem textu či nakladatelem a jde o opravu drobných chyb a nepřesností v korekturním otisku. Autor by se měl vyvarovat přestylizování a výrazného přepisování textu, pokud to není opravdu nutné.³⁸

Předtisková korektura je finální úprava textu do cílové podoby před jeho vytisknutím. Zahrnuje hlavně opravu typografických chyb, kontrolu rozdělení slov na

³⁶ CELBOVÁ, Iva. Sloupcová korektura. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002695&local_base=KTD.

³⁷ CELBOVÁ, Iva. Stránková korektura. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002698&local_base=KTD.

³⁸ CELBOVÁ, Iva. Autorská korektura. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002586&local_base=KTD.

konci řádků, správného řazení a číslování kapitol a případné grafické úpravy vložených grafů, tabulek nebo obrázků.³⁹

Nyní se zaměříme na jiný způsob rozdělení korektur. Existuje množství firem a soukromých osob, které nabízejí korekturu textu na zakázku, a to většinou přes internetovou komunikaci. Hlavní rozdíl v přístupu ke korektuře pak spočívá v tom, že celý proces korigování textu není pojat komplexně, avšak je rozlišován podle různých kritérií. Ve způsobu rozdělení korektury podle těchto kritérií lze sledovat určité tendence, jež můžeme zobecnit a shrnout do tří základních skupin:

- a) rozdělení korektury dle jazykové oblasti, na kterou je při opravě textu brán ohled;
- b) rozdělení podle úrovně odbornosti a tematického zaměření textu;
- c) speciální korektura překladů a cizojazyčných textů.

Každý bod lze pak dále přesněji specifikovat. **Podskupinu a)** můžeme podrobněji rozdělit do následujících subkategorií:

Pravopisná (někdy také jazyková či gramatická) *korektura* je základním typem opravy textu, kterou mnohé firmy nabízejí. Tento druh korektury zahrnuje pouze elementární opravu gramatických a pravopisných chyb, překlepů a interpunkce. Mnohdy bývá součástí pravopisné korektury i stylistická úprava textu.

Stylistická korektura, jak název napovídá, představuje kontrolu textu z hlediska jeho slohové správnosti. Jejím cílem je sjednotit stylistický ráz textu, zachytit a opravit odchylky od stylistických norem s ohledem na stylovou oblast, upravit čtivost textu, jeho kultivovanost a posoudit vhodnost autorova vyjadřování vzhledem k adresátovi a funkci textu. Pokud je provedení stylistické korektury zahrnuto v korektuře pravopisné, provádí se přirozeně až po úpravě jazykové správnosti textu.

Typografická (technická) korektura spočívá v kontrole formální stránky textu; představuje opravu diakritiky, sjednocení podoby nadpisů, užitých typů a velikostí písma, zarovnání textu do logické struktury, kontroluje se správné užití pomlček a spojovníků, uvozovek, závorek apod.

³⁹ BALVÍNOVÁ, Alena. Náhled. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000210&local_base=KTD.

V některých případech k žádné takové diferenciaci korektury nedochází a daná firma standardně provádí pouze *korekturu kompletní* (celkovou), jež obsahuje kontrolu pravopisu, gramatiky, stylistické správnosti i celkové formy textu.

Podskupina b) zahrnuje především odbornou korekturu, tedy kontrolu textů různého odborného zaměření. U některých firem se můžeme setkat s tímto typem korektury buď jako dalším druhem nabízeným spolu s typy korektur ze skupiny a), nebo se na korekturu odborných textů přímo specializují. Jejím hlavním úkolem je kontrola správnosti termínů užitých v textu a přizpůsobení zvolených jazykových prostředků dané odborné stylové oblasti. Tento typ korektury bývá firmami často vyhraněn především pro účely kontroly seminárních, bakalářských, diplomových a disertačních prací nebo vědeckých článků, ale i různých manuálů či příruček. I přes skutečnost, že je tato korektura téměř bezvýhradně prováděna odborníky na dané téma, je při ní zapotřebí mnohem více spolupracovat s klientem a konzultovat s ním prováděné úpravy. Korektura odborných textů zahrnuje mimo kontrolu pojmosloví i opravu pravopisných, gramatických a typografických chyb; její provedení tak vyžaduje více času, což se odráží ve zvýšené ceně za tuto službu. Tato cena navíc není pevně daná, ale je nezávazně vykalkulovaná korektorem po obdržení textu na základě jeho rozsahu.

Podskupinu c) tvoří korektura cizojazyčných textů a překladů, za kterou bývají účtovány ty nejvyšší částky, jelikož je jejich oprava časově a znalostně velmi náročná a ve většině případů je prováděna rodilými mluvčími. Korektura překladů je zvláště zdlouhavá kvůli nutnosti porovnání překladu s originálem (ve vydavatelstvích je navíc potřeba ověřit, zda překladem díla nebylo porušeno autorské právo), neboť to mnohdy bývá jediný způsob, jak s jistotou ověřit správnost překládaných termínů, číselných údajů a jmen a také zkontrolovat úplnost překladu. Zároveň je třeba odstranit chyby a nesmysly vzniklé autorovou neznalostí reálií, doslovným překladem (např. cizí idiomy, slovosled ovlivněný výchozím jazykem díla) a v případě nutnosti celý překlad lokalizovat⁴⁰ do podoby srozumitelné českému čtenáři.⁴¹

⁴⁰ Při lokalizaci překladů bere překladatel v potaz rozdíly jazykového i kulturního prostředí výchozího a cílového jazyka. Text pak upravuje tak, aby byl pochopitelný pro čtenáře překladu.

⁴¹ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 39.

3.2 Postup při korigování textu

S popisovaným postupem se setkáme v mnoha knižních a časopiseckých nakladatelstvích, kde velkou část kontroly a úpravy textu obstarává také redaktor a v určité míře i grafik. Je však také známo, že korektura jako taková bývá občas z finančních či časových důvodů vynechávána a text prochází pouze redaktorskou kontrolou, což může mít za následek sníženou kvalitu textu.⁴²

První fáze úpravy nastává ještě před samotným provedením korektury, kdy redaktor obdrží kompletní text a kontroluje, zda splňuje určitá kritéria v závislosti na stylové oblasti a funkci textu. Už v tomto stadiu je text kontrolován po jazykové a stylistické stránce, neboť je v zájmu autora i redaktora, aby k odstranění nejzávažnějších chyb a nedostatků textu došlo ještě před zlomením (úpravou sloupcové vazby do stránek) textu. Pokud rukopis obsahuje příliš drobných chyb i vážnějších nedostatků, má nakladatelství právo vrátit jej autorovi k přepracování.⁴³ Celý text, jenž autor nakladatelství odevzdává, zahrnuje jeho obsah, předmluvu a doslov, vlastní text knihy, poznámky pod čarou, seznam použité literatury, seznam vyobrazení, popisky k obrázkům, heslář a resumé v příslušném jazyce.⁴⁴ Projde-li text úspěšně rukama redaktora, následuje provedení domácí (sloupcové) korektury.

Další korektura textu, *stránková korektura*, se v redakční sféře a knižních nakladatelstvích provádí hned po jeho zlomení a zahrnuje opravu překlepů a drobných chyb, které nebyly zachyceny při první kontrole textu. Po provedení této korektury by již autor neměl dělat závažné změny v textu, doplňovat jej či rozšiřovat, jelikož zlomený text je již ukotven ve struktuře (přesné posazení obrázků, tabulek, stránkování a rozdělení slov na konci řádků), kterou může narušit i jediné dopsané či vynechané slovo. Proto je třeba při opravách postupovat obezřetně a provádět opravu pouze tiskových chyb a překlepů a původní text měnit co nejméně. Pokud se jedná o opravdu malé změny, nejde o nijak závažný problém – grafik může případné drobné nevyrovnanosti v textu odstranit například změnou velikosti mezer mezi slovy či řádky.⁴⁵ V případě většího narušení

⁴² POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 71.

⁴³ Nakladatelství Academia: Pokyny pro autory. [online]. © 2000-2014 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.academia.cz/pokyny-pro-autory.html>.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 101.

zmíněné struktury textu hrozí, že se stejným způsobem naruší veškerý zlomený text a grafik bude nucen k opětovnému provedení zlomu celé knihy, což může vést ke vzniku dalších chyb, a tudíž i k nutnosti další kontroly, o zdržení celého projektu nemluvě.⁴⁶

Po dokončení stránkové korektury následuje *autorská korektura*, která se provádí hned po vytištění prvních korektur – v této fázi si korektury přečte redaktor i autor (u autora však tato činnost není povinná) a případně provedou dodatečné opravy, nejlépe barevně odlišené od původních korektur. Toto čtení může probíhat buď naprosto nezávisle na sobě či souběžně. Při souběžném čtení korektur se poté provádí její sloučení, přičemž obecně platí, že se zanášejí opravy z verze s menším množstvím chyb do verze, kde je jich více.⁴⁷ Autor musí neustále pamatovat na to, že by neměl provádět výrazné zásahy do textu, povolené jsou pouze minimální úpravy. Redaktor je povinen prohlédnout si případné úpravy požadované autorem textu a příležitostně doplnit další své poznámky. Sloučená verze korektur se pak zasílá grafikovi, jenž provede opravy do zlomeného textu a znovu jej vytiskne pro účely další kontroly.

Dalším krokem je *druhá korektura* (někdy také druhá autorská korektura), která se však neprovádí vždy. Zde záleží na pečlivosti redaktora a časové náročnosti první korektury, každopádně je vždy vhodné a bezpečnější, když redaktor přečte text ještě jednou a zkontroluje, zda byly zaneseny všechny opravy z předchozí korektury. Při druhé korektuře se redaktor soustředí také na vzhledovou stránku textu (správné řádkování, rozdělení slov a správně posazené popisky) a výsledný text porovnává podle první korektury. Nelze se spoléhat na to, že se při první a autorské korektuře zachytí a opraví úplně všechny chyby; některé chyby dokonce mohou vzniknout i ve fázi zanášení oprav, jelikož na korekturním otisku může občas dojít k nahromadění vysvětlivek či pokynů jak od autora, tak od redaktora, což vede k jejich nejasnosti a nečitelnosti.⁴⁸

Posledním krokem při korigování textu je provedení náhledu zlomeného textu – též se můžeme setkat s označením *předtisková korektura*. V této fázi redaktor kontroluje text hlavně po stránce typografické; zda obsah odpovídá stránkování, zda byly správně provedeny opravy z poslední korektury, opětovná pozornost je věnována i dělení slov. Pokud se v této fázi úpravy textu autor rozhodne k provedení výraznějších změn a oprav,

⁴⁶ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha, 2011, s. 72.

⁴⁷ Tamtéž, s. 75.

⁴⁸ Tamtéž, s. 76.

korektury spojené s další kontrolou změněného textu jsou uskutečněny na jeho náklady.⁴⁹ Svolení k tisku (imprimatur) lze dát až tehdy, je-li otisk naprosto bez chyb. Vždy je třeba zajistit, aby každá korektura obsahovala datum, přesný čas provedení a podpis korektora.

3.3 Korekturní znaménka

Norma ČSN 88 0410 stanovuje pojem korekturní znaménka jako „značky pro vyznačování chyb, nepřesností nebo technických nedostatků zjištěných v korekturním otisku“.⁵⁰ Vyznačení chyb probíhá tak, že se nejprve příslušným znaménkem přepíše chyba přímo v textu, poté se na úrovni téhož řádku stejné znaménko zanesne na pravý okraj otisku a hned po něm se napíše oprava chyby. Je přitom třeba přísně dodržovat tento postup označení chyby, neboť není-li dané znaménko opětovně zaneseno i na okraj otisku, na znaménko označující chybu v textu není brán zřetel.⁵¹ Okraj pro vyznačení korektur musí být široký 3 – 5 cm.

Dojde-li vlivem výskytu více chyb na jednom až pěti sousedních řádcích k nahromadění několika korekturních znamének stejného typu, je třeba znaménka odlišit a obměnit různými dodatečnými značkami či „vlaječkami“ a zanést je na okraj ve stejném pořadí, v jakém jsou chyby označeny v textu. Dosáhne-li množství chyb takové míry, že by bylo problematické všechna znaménka poznačit na pravý okraj otisku, můžou se korektury vyznačit i na levý okraj – text se v tomto případě rozdělí podle vertikální osy tisku na dvě půlky, přičemž v levé polovině se k označení chyb užívají znaménka s čárkami směřujícími vlevo a v pravé polovině s čárkami směřujícími vpravo.⁵² Jakékoliv doplňující vysvětlivky se musí zakroužkovat.⁵³

Korektury je třeba vyznačovat čitelně a zřetelně, nejlépe barevným, kontrastním inkoustem, zpravidla mikrofixem či propisovací tužkou. Normou není doporučeno používat červenou barvu.⁵⁴ Odlišné barvy je také třeba užívat, provádí-li korekturu jednoho

⁴⁹ Nakladatelství Academia: Pokyny pro autory. [online]. © 2000-2014 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.academia.cz/pokyny-pro-autory.html>.

⁵⁰ ČSN 88 0410. Korekturní znaménka a jejich používání, Praha : 1968, s. 1.

⁵¹ ČSN 88 0410. Korekturní znaménka a jejich používání, Praha : 1968, s. 2.

⁵² Tamtéž.

⁵³ POLÍVKOVÁ, Alena. *Jak být in v písemném projevu: se vzorovými ukázkami*. Praha : 2009, s. 130.

⁵⁴ ČSN 88 0410. Korekturní znaménka pro sazbu – Pravidla používání, Praha : 2004, s. 3.

textu více osob. Korektury také nikdy nevyznačujeme tužkou – ta většinou slouží pro komunikaci redaktora a grafika.⁵⁵

Norma z roku 2004 uvádí rozdělení korekturních znamének do pěti skupin podle úpravy, jež značí:⁵⁶

- a) znaménka pro výměnu, vsunutí a vpuštění znaku,
- b) znaménka pro změny v sazbě,
- c) znaménka pro zaražení odstavce, nový řádek, změnu písma,
- d) znaménka pro změnu formátu a technických parametrů sazby a otisku,
- e) znaménka pro zrušení nesprávné korektury.

Toto rozdělení lze porovnat s normou z roku 1968, jež uvádí rozdělení znamének do šesti skupin. Jednotlivé skupiny se typovým rozdělením prakticky shodují s aktuální normou, rozdíl lze spatřit pouze v rozdělení znamének pro změny v sazbě. V normě z roku 1968 je tato skupina znamének rozdělena do dvou samostatných skupin na znaménka pro různé změny v sazbě, umístění exponentů a indexů a na znaménka pro změnu mezer v sazbě.

⁵⁵ POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Praha : 2011, s. 76.

⁵⁶ ČSN 88 0410. Korekturní znaménka pro sazbu – Pravidla používání, Praha : 2004, s. 3.

4 Přehled korekturních znamének a jejich užití

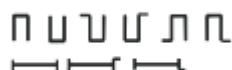
V praktické části se nachází ukázka správného vyznačování korekturních znamének v ukázkovém textu z bakalářské práce oboru Humanitních studií. Po kompletní korektuře práce byly vybrány úryvky textu obsahující konkrétní chybu, na níž bylo možné předvést vyznačení patřičného korekturního znaménka.

4.1 Znaménka pro výměnu, vsunutí a vypuštění znaků

Ip Le Tato Poulvská filmová báseň je přeci jen trochu něco jiného než Te klasická animovaná produkce jeho zaměstnavatele.

Obecně se jedná o nejpoužívanější znaménko. Značí výměnu nebo vsunutí znaku. Znaménkem se přeškrtně chybný znak v textu a na jeho okraji se uvede návrh opravy. Pokud naopak znak chybí, přeškrtně se sousední znak a znovu se pak uvede na okraj textu spolu s chybějícím znakem. V ukázce jsme v zájmu vyšší přehlednosti použili ke korektuře oba okraje. Vidíme zde chybně užitě velké písmeno v adjektivu utvořeného z vlastního jména, špatně zapsaný tvar jména a hyperkorektní výraz *přeci*.

Postavy z komixu už nejsou tak přímočaré, jsou více psychologicky nejednoznačné a v příběhu se už neobjevují černobílí soupeři hlavního hrdiny. *Ho*

Hlavním hrdinou je muž jménem Pee-Wee Herman. Tento poněkud zvláštní jedinec miluje své kolo. To mu je však jednoho dne odcizeno. Pan Herman se nechce ~~js jeho~~ oblíbeným dopravním prostředkem jen tak ~~ho~~ se svým rozloučit, a tak po jeho stopách putuje napříč Amerikou.

Znaménko slouží pro vyznačení výměny několika za sebou jdoucích znaků či slov. Přeškrtně se jím skupina chybných znaků nebo slov a na okraji se uvede oprava textu. V první ukázce došlo k vyznačení chyby ve skloňování. V druhé ukázce bylo třeba opravit chybně užitě přivlastňovací zájmeno, což v konečném důsledku ovlivnilo i tvar předložky s.

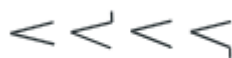
Znaménkem se vyznačuje úsek textu, jenž je třeba vyměnit. Označí se a přeškrtně celý rozsah chybného textu a na okraj napíše opravený. Pokud je opravovaný text delšího rozsahu, uvede korektor jeho plné znění v poznámkách ke korektuře.

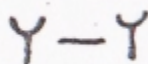
Jednu z hlavních rolí si zde zahrála v té době velmi mladá Winona Ryder. Její ztvárnění poněkud znuděné Lydie Deetz bylo na ^vúrovni. *V vysoké*

Znaménko má význam vsunutí jednoho či více slov do textu. Příslušné místo označíme znaménkem v textu a konkrétní doplňované slovo pak na okraj otisku. Oprava v ukázce poukazuje na neúplnost a nejednoznačnost vyjádření. Je sice patrné, že autor

hodnotí vystoupení herečky kladně, přesto by bylo vhodné doplnit jej patřičným hodnotícím výrazem.

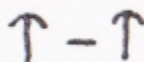

Toto znaménko určuje místo mezi dvěma řádky, kam je potřeba vsunout řádek textu či slovo. Označí se jím místo mezi dvěma řádky a na okraji textu uvede text, jenž je potřeba na místo vsunout.

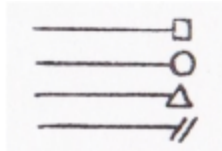
Herci vstávali brzy ráno, kolem třetí hodiny, aby po 3 ¹/₄ hodinách ^{Y-Y} maskérské práce práce byli připraveni na natáčení.

Znaménko určené pro označení pomlčky. Pro vyznačení místa, kam má být vsunuta pomlčka, užíváme znaménka pro vsunutí slova spolu se znaménky pro zvětšení mezer. Provedená oprava nám ukazuje místo, kde došlo k vypuštění pomlčky.

Ten, jenž bude brát tuto Burtonovu profesionální prvotinu s nadhledem a pochopením pro hravost a absurditu, jistě projekt ocení. Ostatní zřejmě nad osudy Pee ^{T-T} Wee Hermana jen mávnou rukou. ^{↓-↓}

Znaménko pro označení spojovníku. Stejně jako znaménko pro označení pomlčky jej uvádíme spolu se znaménky pro vsunutí slova, zde však užíváme znaménka pro zmenšení mezer. V této ukázce naopak došlo k chybnému zapsání jména *Pee-Wee*, jež obsahuje spojovník.

Tato znaménka se užívají pro vsunutí objektu – tabulky, vzorce či vysvětlivky. Znaménko vyznačíme v místě, kam má být objekt vsunut a k němu napíšeme odkaz na jeho číslo.

9

Z dnešního pohledu se jednalo o nepřilíš kvalitní béčkové horory pro pamětníky. Mladý Tim je zaujatě sledoval vždy v sobotu odpoledne a postupně si je čím dál více oblíboval. Jednalo se především o horory britského studia Hammer a science fiction snímky z 50. let

Jedná se o znaménko pro vypuštění, též deletur. Slouží k označení znaků, slov či řádků, jež je třeba z textu vysunout. V textu se nejprve znaménkem pro vysunutí označí chybné slovo, znak či skupina znaků a na okraj řádku se pak stejný znak uvede spolu s tímto znaménkem. V ukázkovém textu došlo k vypuštění přebytečného písmene, neboť se jedná o již plně počestěné slovo, jež se správně píše pouze s jedním r. Mimo to byla provedena oprava chybějící tečky na konci věty.

4.2 Znaménka pro změny v sazbě

Roba Salemová z novin The Toronto Star (především zaujala)
extravagance postavy Beetlejuice.

Tímto znaménkem se značí změna pořadí sousedních znaků, slov nebo skupiny slov a to tak, že první polovinou znaménka se označí první část daných znaků či slov a druhou částí jejich druhá polovina. V textu vidíme zjevně chybný slovosled; slovo *především* se vztahuje ke slovu *extravagance*, ne ke slovu *zaujala*.

1 2 3 4

Samostatnou stránku tvoří část snímku výtvarná, ve které se snoubí 1 2 3
tajemnost, morbidnost, nápaditost i humor.

Tato čísla značí změnu pořadí slov. Uvádí se v textu přímo nad slovy, jejichž pořadí je třeba změnit a poté i na okraj textu. Zřejmě vlivem nepozornosti došlo v textu k nesmyslnému pořádku slov, jenž bylo třeba upravit.

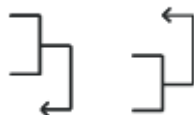
— 2
— 1
— 4
— 3

Číslice, jejichž význam značí změnu pořadí řádků. Řádky se nejprve označí vodorovnou čarou následovanou číslem, které označuje jejich správné pořadí.

Děj se odehrává v Gotham city. Toto temné město je plné zločinců a hlavně mafie. To, co ovšem obyvatele jménem nejvíce straší je tajemný noční přízrak Batman, o kterém nikdo nic neví.

Toto znaménko slouží pro označení přesunu skupiny znaků či slova z jednoho řádku do jiného. Text, jež je třeba přesunout, se zakroužkuje a šipkou se označí místo v textu, do kterého se provede jeho přesun. „Zabloudilé“ slovo *jménem* v ukázce bylo třeba dosadit na správné místo v textu.

Znaménko značící přesun jednoho či několika sousedních řádků na jiné místo v textu. Hranatou závorkou se označí přesouvané řádky a šipkou, jež od nich vede, se určí místo přesunu. S chybou tohoto typu se můžeme setkat především u řádkové vazby.

Obsazení hereckých rolí se však ukázalo jako mnohem těžší úkol. Nejostřeji sledovanou záležitostí byli představitelé třech hlavních postav – Batmana, Vicky Valeové a Jokera. Pokud se jedná o maskovaného hrdinu, ← tak zde byl rovnou ze začátku zamítnut Adam West. Ten hrál již ← Batmana v nepříliš kvalitním seriálu z šedesátých let.

Znaménko, jež značí pokyn k posunutí textu k označené zářezce. Svislou či vodorovnou čarou se určí místo posunu začátku textu, šipka pak značí směr posunu.

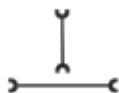

Tímto znaménkem se značí místo mezi slovy nebo řádky, ve kterém je třeba zvětšit mezeru, přičemž znaménkem se přímo označí daná mezeru v textu.

Na tomto místě popíši hlavně jeho dva krátkometrážní snímky. Prvním z nich je loutkový projekt Vincent a druhým je hraný film Frankenweenie.

Znaménko, jehož význam je naopak zmenšení mezery mezi slovy či řádky. Též se vepisuje přímo do mezery, již je třeba zmenšit.

Hlavní postava Pee-Wee Herman je prvním z podivných Burtonových hrdinů velkého plátna. Svým osamocením a outsiderstvím mi připomněl trochu postavu Mr. Beana.

Toto znaménko značí v textu pokyn k vytvoření mezery mezi dvěma slovy či řádky. V ukázce se jedná o chybějící mezeru mezi slovy *Mr.* a *Bean*.

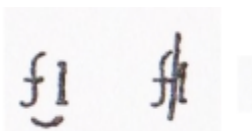

Vysoká náročnost a nasazení si vyžádaly další komplikace. Při natáčení scény, kdy Edward utíká zpátky do svého hradu, se Johnny Depp zhroutil vyčerpáním, které bylo způsobeno vysokými teplotami a koženým oděvem.

Znaménkem se v textu vyznačuje místo, kde je třeba mezi dvěma slovy či řádky zrušit mezeru. V ukázce se zjevně jedná o překlep.

Znaménkem se označují řádky, mezi kterými je třeba vyrovnat velikost mezery. Opravovaný text se jím označí na obou okrajích.

Znaménko značí pokyn k zrušení chybně vysazeného slitku. Slitek se nejprve v textu označí znaménkem pro výměnu několika písmen či slov a na okraji textu se uvedou znovu. Pod písmeny se navíc uvede oblouček pro spojení. Je-li nutné slitek úplně zrušit, písmena se od sebe rozdělí svislou čarou.

4.3 Znaménka pro zařazení odstavce, nový řádek, změnu písma

Herec disponuje celou škálou jemných odstínů výrazových prostředků, i v mladém věku dokazuje svoji hereckou vyzrálost a ztvárnil plachého a nezkušeného Edwarda s osobitostí sobě vlastní. Výsledek je pro mě opravu přesvědčivý a nutí diváka alespoň povědomě hlavnímu hrdinovi fandit. V tomto filmu, jak už jsem uvedl výše, režisér zobrazil kus svého dětství. A to konkrétně na podobě městečka, které hýří kýchovitými pastelovými barvami a jedno stavení vypadá jako to druhé.

Znaménko značí místo v textu, kde je potřeba udělat odstavec. V příložené ukázce je označené místo, kde autor započínal novou myšlenku, avšak neoddělil ji vyčleněním textu do nového odstavce.

Základem musel být opět silný scénář, který nakonec stvořil Daniel Waters. Tima Burtona i Michaela Keatona scénář přesvědčil svou nezvyklou revoluční formou.

Znaménko pro zrušení odstavce. Konce čáry spojují předešlý a následující řádek. V textu toto znaménko ruší chybně započatý odstavec a zároveň značí opětovné spojení rozdělené věty.

Toto znaménko značí posun řádky na střed. Uvádí se jak na začátku, tak na konci řádky, již je třeba posunout.

Přerušovaná čára značí prostrkané vysazení textu. Příslušný text se touto čarou podtrhuje.

Podrtžením obloučky se zruší prostrkání textu.

Znaménkem se dává pokyn k vysazení z jiného typu písma. Daná část textu se označí hranatou závorkou, jež se opakuje na okraji a vedle ní se napíše typ písma, který má být použit.

Znaménkem se podtrhne část textu, jež má být vysazena polotučně.

Podtržením dvěma čárami se značí tučné vysazení označeného textu.

Část textu, jež má být vysazena kurzívou, se podtrhne vlnovkou.

Text podtržený čarou a vlnovkou je třeba vysadit polotučnou kurzívou.

Dvěma čárami a vlnovkou se označuje vysazení textu tučnou kurzívou.

4.4 Znaménka pro opravu technických chyb v sazbě

Tímto znaménkem se v textu značí místo, kde je třeba vyrovnat jeho okraje. Uvádí se na obou stranách opravovaného textu.

Jde o znaménko pro vyrovnání účaří písma, nerovnosti řádky či jiných tiskových prvků. Čára se značí nad i pod písmeny či řádky, jež je třeba vyrovnat.

Znaménko značí pokyn pro zesílení či zeslabení tisku, opravu nezřetelného tisku a spojení linek v tabulkách. Opravované místo je třeba zakroužkovat a kroužkem pak označit i okraj textu.

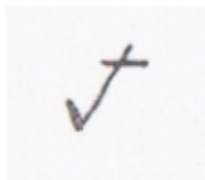
Znaménkem se označí linka, kterou je třeba změnit; počet vyznačených křížků označuje druh linky, jež má být pro opravu použit: jednoduchá linka, tupojemná, polotučná, tučná.

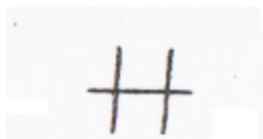
Znaménko pro prodloužení linky. Označí se jím místo prodloužení linky s šipkou a čárkou směřující k místu prodloužení.

Znaménkem se označuje místo, kde je třeba zkrátit linku.

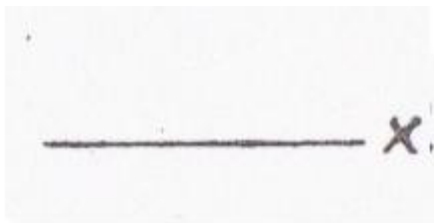
Znaménko pro obrácení písmena, řádky nebo jiného tiskového prvku. Pokud dojde k převrácení slova nebo celé řádky, podtrhne se převrácená část a na okraji se uvede toto znaménko.

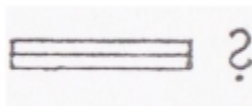
Odstranit „řeku“ v textu, tedy souběžnou mezeru v několika řádkách pod sebou. „Řeka“ se označí dvěma rovnoběžnými čarami a vyobrazené znaménko se pak uvede na okraji otisku.

Znaménko pro odstranění hrotek v sazbě. Znaménkem se přeškrtně otisk hrotku a následovně se uvede i na okraji.

Tímto znaménkem se značí opakující se nesprávné písmeno nebo nesprávně přesazená řádka. Chybné písmeno se v textu označí křížkem a po okrajích řádků, kde se chyba opakuje, se uvedou vodorovné čáry. Chybné písmeno se pak označí na horní okraj otisku. Znaménkem se dále značí řádky, jež je třeba přesadit. Tyto řádky se označí hranatou závorkou a uvedeným znaménkem.

Znaménko upozorňuje na nejasnost v rukopise. Jde o tzv. „blokování“, kterým se označují všechny nepřesnosti a je třeba o ní zpravit autora zasláním otisku s vyznačeným znaménkem.

4.5 Znaménko pro zrušení nesprávné korektury

.....

Jednu z hlavních rolí si zde zahrála v té době velmi mladá Winona Ryder.
Její ztvárnění poněkud znuděné Lydie Deetz bylo na ^u úrovni.

Vysoce

Na tečkovaně podtržené korektorské znaménko je pohlíženo jako na neplatné. Jedná se o opravu chybné korektury. Nesprávné znaménko je kromě tečkovaného podtržení navíc třeba v textu i na jeho okraji přeškrtnout. Demonstrujeme toto znaménko na textu, jenž byl z hlediska chybnosti nejspornější.

5 Závěr

Při popisu norem funkčních stylů jsme zjistili, že nejpřísnější a nejvíce svazující je norma stylu administrativního a odborného, jejichž hlavní funkcí je funkce sdělovací a klíčovou roli u nich sehraává srozumitelnost a jasnost vyjádření. Při jejich korektuře je zapotřebí jazykově vzdělaných korektorů s hlubokou znalostí pravopisu, gramatiky, normy spisovné češtiny a odborné terminologie různých oborů. U stylu publicistického a uměleckého, jejichž normy nejsou pro autory tolik svazující, je u korektorů zapotřebí spíše všestranná znalost národního jazyka a jeho variet, ale také smysl pro estetiku a znalost literární teorie. Projevy uměleckého stylu navíc zdánlivě ani nemusí respektovat normy spisovného jazyka v případě, že daná odchylka plní v textu určitou funkci a podílí se na utváření autorského stylu.

Při charakteristice typů korektury jsme vycházeli ze dvou základních rozdělení, a to z tradičního rozlišování korektury na domácí, stránkovou, autorskou a předtiskovou, a z nabídek různých firem sestavenou diferenciací, již jsme stanovili jako korekturu pravopisnou, stylistickou, typografickou a kompletní, korekturu odborných textů a nakonec korekturu cizojazyčných textů a překladů.

V práci jsme podrobně popsali správný postup zanášení korekturních znamének, jejich kompletní seznam s vyobrazením a ukázkou jejich vyznačení v textu. Jako zdroj obrazového materiálu nám sloužila norma ČSN 88 0410 z roku 1970 a 2004.

6 Resumé

The main aim of my Bachelor's dissertation is to gather specifications about proofreading, describe proofreading procedure, define the categories and cover marking in proofreading with the use of norm ČSN 88 0410. My next objective is to give an information about functional styles with the focus on their basic attributes and norms. This definition shows a different approaches to proofreading. Practical part of my dissertation is also very important because it contains overview of all proofreading marks and also an example of correct application of marking in text.

7 Seznam použité literatury a zdrojů

Tištěné zdroje

BLÁHA, Ondřej. *Funkční stratifikace češtiny*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2377-7.

ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha : ISV, 2003, 342 s. ISBN 80-866-4200-3.

ČECHOVÁ, Marie; KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2008, 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČMEJRKOVÁ, Světlá; DANĚŠ, František a SVĚTLÁ, Jindra. *Jak napsat odborný text*. Vyd. 1. Praha : Leda, 1999, 255 s. ISBN 80-85927-69-1.

ČSN 88 0410. *Korekurní znaménka pro sazbu – Pravidla používání*. Praha : Český normalizační institut, 2004.

ČSN 88 0410. *Korekturní znaménka a jejich používání*. Praha : Vydavatelství úřadu pro normalizaci a měření, 1970.

ČUŘÍK, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 239 s. ISBN 978-80-210-5839-2.

CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny: nár. vysokošk. učebnice pro stud. filoz. a pedag. fakult studijních oborů Český jazyk a literatura a Filologie*. 1. vyd. Praha : 1991, 294 s. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-042-3302-3.

HAVRÁNEK, Bohuslav a JEDLIČKA, Alois, *Česká mluvnice*, Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 592 s.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4973-4.

NEBESKÁ, Iva. *Jazyk, norma, spisovnost*. Vyd. 1. Praha : Univerzita Karlova, 1996. Acta Universitatis Carolinae, 126. ISBN 80-718-4144-7.

PALA, Karel a VŠIANSKÝ, Jan. *Slovník českých synonym*. 3., dopl. vyd. Praha : Lidové noviny, 2001. ISBN 80-710-6450-5.

POKORNÝ, Milan a POKORNÁ, Dana. *Redakční práce: jak připravit text k publikování*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2011, 217 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3773-7.

POLÍVKOVÁ, Alena. *Jak být in v písemném projevu: se vzorovými ukázkami*. Praha : Knižní klub, 2009, 157 s. ISBN 978-80-242-2419-0.

Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost : historie a původ slov. 2. rozš. vyd. Editor Jan Hugo. Praha : Maxdorf, 2006. ISBN 80-734-5098-4.

STŘÍŽ, Pavel a STŘÍŽ, Martin. *Dokumentace: Velké makro, aneb, Nový způsob zpracování korektur*. Vyd. 1. Bučovice : Martin Stříž, 2008. ISBN 978-80-87106-14-3.

ŽEMBA, Marek, *Výrazná osobnost světového hraného filmu – Tim Burton*. Plzeň, 2007. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, Katedra filozofie.

Elektronické zdroje

ČECHOVÁ, Marie. Příznakovost systémová a situačně-kontextová. In: *Naše řeč* [online]. [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7814>.

Druhy korektur 1. díl: jazykové korektury :: Překlad Korektura CZ - vaše správné rozhodnutí [online]. 24.01.2013 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.preklad-korektura.cz/news/druhy-korektur-1-dil-jazykove-korektury/>.

JAKLOVÁ, Alena. Persvaze a její prostředky v současných žurnalistických textech. In: *Slovo a slovesnost*: [online]. Ročník 85, 2002 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7689>.

Jazykové korektury textu překladu - Tlumočení-Překlady.cz [online]. ©2001-2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.tlumoceni-preklady.cz/o-prekladatelstvi/jazykove-korektury-textu-prekladu/>.

Jazyková korektura - INVENIO Media s.r.o. [online]. © 2013-2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.inveniomedie.cz/jazykova-korektura-rodilym-mluvcim>.

JELÍNEK, Milan. Odborný styl. In: *Slovo a slovesnost*: [online]. Ročník 16, 1955 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=779>.

Korektury - Překlady - agentura Alie [online]. © 2010 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.preklad-textu.eu/korektury>.

Korektury - Překlady Pygmalion [online]. © 2013 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.prekladypygmalion.cz/korektury/>.

Korektury | Meriva Překlady cz [online]. © 2002-2013 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.meriva-preklady.cz/prekladatelske-sluzby/korektury>.

Korektura stylistiky češtiny | Jazykové korektury textů [online]. © 2009 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.korekturacestiny.cz/stylisticka-korektura-cestiny/>.

Nakladatelství Academia: Pokyny pro autory. [online]. © 2000-2014 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.academia.cz/pokyny-pro-autory.html>.

Postupy | BEN – technická literatura [online]. © 2014 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.ben.cz/cz/nakladatelstvi/o-nakladatelstvi/postupy/>.

REPRONIS - Návodů - Návodů, nápověda, FAQ [online]. © 2014 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.repronis.cz/navody/clanek/16-Jak-probiha-korektura.html>.

SKALIČKA, Vladimír. Diskuse o stylu III. Problémy stylu. In: *Slovo a slovesnost* [online]. [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=415>.

ZELENKA, Zbyněk. Korektury – základní předpoklad kvality překladu. In: *Jazyková korektura « ZELENKA – BLOG o překladech, tlumočení a studiu cizích jazyků* [online]. 18.11.2011 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://blog.zelenka.cz/tag/jazykova-korektura/>.